Tečaj XX. **NOVICE** List 26.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta, 1 fl. 80 kr. za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 15 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 25. junija 1862.

Slamoklajarji.

Če, dragi bravec, greš poleti ali v jeseni memo kakošnega pašnika in ogledaš mlado živino, javalne da boš drugač rekel, kakor da naš kmet za živino še vse premalo skrbí. Kjer je pa živinoreja zanemarjena, ondi se tudi poljodelstvo gotovo na višo stopnjo ne povzdiguje; zakaj eno brez druzega obstati ne more; dobre njive potrebujejo tudi dovelj gnojá, obili gnoj pa dá tudi obilo klaje za živino. Umna živinoreja je steber, na ktero se opira kmetijstvo.

Tù pa tam se kmetovavci nahajajo, ki živino imajo le za silo in da jim gnoj dela. In tako tudi ravnajo ž njo. Marsikdo misli, če ima več živine, mora si tudi več gnoja napraviti. Toda, kdor tako računi, se dostikrat jako opehari, in zlasti tisti gospodarji, ki se z natriletnim obdelovanjem polja pečajo, in menijo, da bodo s pičlo pridelano krmo tudi obilo živine preredili; največ se zanašajo na obilo pridelano slamo. Pa kakošni borni in mrhovi repi pridejo konec zime iz njihovih hlevov!

Preobilna klaja s slamo — pravi dr. Kühn — je velika potrata in rakova pot za kmetijstvo. Nikoli ni slame dosti, malo gnoja in še ta ni dosti vreden, slabo rejena živina, malo mleka in še to stane drago: to so nasledki slamoklaje. Slama sama ni v stanu živine pri dobri moči ohraniti, pa še to je, da želodec s samo slamo nabasan še iz slame ne more vsega izvleči, kar je v nji tečnega.

Kdor pa slamo z dobrim senom meša, bo živino pri mesu ohranil, in krave mu bodo pri umni mešanci obilo mleka dajale. Če se slama za klajo na drobno zreže, popari, zavre in se zmehčá, lože jo živina prebavi in bolj ji tekne.

Res je, da se s slamo in nekoliko repe goveda preredé. — al kako? Tako da pri življenju ostanejo; druzega dobička ni od nje pričakovati. Slama ima mnogo lesnih nitk v sebi. Ako slami le lesne nitke vzameš, ostane le tretji del redivnih stvarí v nji, ki jih želodec in ceva prekuhajo za živino. Pri vsem tem je pa še vprašanje, ali je želodec živinski v stanu, redivne moči iz teh lesnega lakna izsrkati. Gotovo je, da ne zdá 250 funtov slame toliko kakor 100 funtov sená; 400 funtov bi je moglo biti. Potem bi mogla molzna krava 100 funtov dobre slame povžiti, da bi dobra 2 funta prave redivne stvarí v se dobila. 100 funtov slame je na videz tako velik kup, da bi se vstrašil vsak še tako neusmiljen slamoklajar, ako bi imel ta kùp v vamp uboge krave spraviti.

Ravno taka bi bila tudi pri človeku, če bi le sam krompir jedel. Da bi se s samim krompirjem človeškemu truplu dostojna obilnost redivnih rečí dala, bi mogel želodec veliko več krompirja povžiti, kar ga more prekuhati in redivnih rečí bi šlo dosti brez vsega prida od njega preč.

Gospodarske skušnje.

(Kako se poznajo lanéne preše od ogršičnih?) Zavoljo više cene lanénih preš od ogršičnih se dostikrat sliši, da se ogršične preše za lanéne prodajajo, in to je očitna goljufija. Dr. Juli Lehman, kteremu so bile preše izročene, da naj jih preišče, naznanja, kako se dá omenjena goljufija spoznati. On pravi: Lanéne preše se morajo sprvega v prah ali štupo zdrobiti, potem pa, najbolj v kakošnem visokem kozarcu, v kterem se postavimo toči ol (pivo), z mlačno vodo počasi mešati in potem tako dolgo pri miru držati, dokler se vse lušinice z vrha ne vsedejo doli. Gošava na dnu se pregleda: ali nima več ali manj črnorujavih ali temno-rudečkastih lušinic v sebi. Če se tacih lušin obilo vidi, je znamenje, da so lanéne preše z ogršičnimi zmešane. Na dalje se dá to pozvediti, ako se od omenjene vode, ki nad goščavo v kozarcu stojí, nekoliko v kak drug kozarec odtoči, in na to se nektere kapljice raztopljene sode ali natrona, in če bi tega pri rokah ne bilo nekoliko potaševljnove raztopljine na njo kane. Če potem ta, voda rumeno limonino barvo dobí, je goljufija gotova: ogršične preše so primešane lanénim. Če je med 100 deli lanénih preš le 8 delov ogršičnih vmes, naznanja to tudi duh v vodi raztopljenih preš: take preše dišijo nekoliko po gorčičnem ali ženofovem olji.

Obrtnijska skušnja.

(Prav dober klej ali kit, s kterim se les s steklom ali kamnjem lima). Navadni mizarski lim se z vodo zakuha, in kadar je vès raztopljen, se mu med vednim mešanjem nekoliko presejanega kuhinskega pepéla pridene, da je firnežu podoben. S to še vročo mažo se namažejo po licah tiste rečí, ktere se imajo zlimati, in se skupaj stisnejo. Ko so se zlimane rečí dovelj shladile, so se že tako trdno sprijele, da se tudi s silo narazen spraviti ne dajo.

Vraže pri poljodelstvu.

Ako pomislimo, koliko ljudskih šol imamo na Slovenskem, v kterih se v mnogih vednostih podučuje ljuba mladina, in po ti izobražuje ves narod; ako nadalje pregledavši liste naših „Novic“, vidimo toliko sto in sto lepih naukov, bodi si o poljodelstvu, živinoreji ali v drugih vednostih; in ako se zadnjič še ozremo na lepo število drugih knjig, zapopadajočih mnogotero koristnih naukov: res čuditi se moramo, da se brezštevilna množica vraž še ni zgubila izmed ljudstva. Res je tudi na kmetih mnogo modrih umnih mož, ki ti babji veri toliko verjamejo, kolikor ji je v resnici verjeti — nič, ali vendar je še tistih veliko več, kterim je vraža sveta resnica.

Preglejmo nekoliko vrsto teh vraž in sicer le bolj tiste, v navadi pri poljodelstvu; vseh našteti ni mogoče, njih število je neizrekljivo.

Za setev mnogovrstnih rastlin imajo svojo lastno pratiko; vsaka rastlina ima posebej svoj dan ali teden — drugi čas memo tega v ti babji pratiki odločenega je nesrečen, vsajene rastline ne poratajo. Tako se na priliko v nekterih krajih zlo bojé krompir cvetni teden saditi — „gré vès

v cvet“ — pravijo. Mnogo pri setvi gledajo tudi na veter in luno; jug in polna luna sta jim ugodna. Znamenito je, da so že stari Rimljani pri setvi pazili na veter in luno; kaže nam to starodavnost nekterih vraž. Motili vendar bi se, menivši, da so se te vraže vse v nekdanjih časih izcimile: krompir se v naših krajih komaj kakih 100 let sadi, pa vendar ima on, kakor mnogo druzih novejih rastlin, svoje vraže.

Omeniti moramo tù ene vraže, ktera je daleč daleč razširjena in ki pri mnogih trdo vero najde. Če gré kmetovavec zjutraj na polje, na sejm ali po drugih opravilih, in če ga sreča kaka ženska, sosebno stara („baba“ — kakor pravi) obrne se nekter raji precej domú, kakor da bi dalje po opravkih šel, ker nesrečno bi bilo početje njegovo. Baba tedaj je znamenje nesreče. Kaj se ti je pač tako hudo pregrešila baba, da se je tolikanj bojiš? Mar je Bog, ko je ženo pripeljal Adamu v tovaršico, tako-le govoril: „Tù jo imaš, babo; v pogubo naj ti bo in nesrečo naj ti oznanuje njeno obličje.“ Če pa ni tako govoril, pa res ne vem, zakaj bi bil njeni pogled tolikanj v pogubo. Tudi petek je nekterim nesrečen dan; če bi imeli ta dan kako opravilo, raji ga odložijo.

Pri nekterih sadežih imajo pripomočke, po kterih sad gotovo dobro porata; tako koruze, lušene pred solnčnim vzhodom na pustni dan, nikdar vrane ne zobajo. Pri drugih sadežih imajo znamenja, po kterih spoznajo, ali bo vsajena reč se obnesla ali ne. Tako na nekterih krajih Gorenskega na sv. Lucije dan mnogovrstnega žita vsejejo v kako posodo, in ko iz zemlje izleze, dobro zalivajo. Če tù v posodi dobro raste, trdijo, da bo tako tudi rastlo na polji. Le čudim se, da nekteri to verjamejo. Kako bi v posodi lepo ne rastlo — v posodi na gorkem stoječi in dobro gleštani?

Tudi to, kako sejejo in sadijo v nekterih krajih, je kaj smešno, polno vraž. Tako v nekterih krajih lan seječ kmetovavec jako velike korake dela, zato, da bo tudi lan dolg. Kaj smešna je pa ta-le: Če hočeš debelih buč pridelati, moraš še, kadar jih sadiš, prav debelo lagati, — tako veli stara govorica. To je dobro, da ti vraži skoraj nihče več ne verjame!

Kakor žito in drugi manji sadeži imajo tudi drevesa lastne vraže — ob enem rečeno: skoraj vsaki sadež ima svoje vraže, če ne v tem, pa v drugem kraji. Pa naj bo tega zadosti; pojmo k važnišemu premišljevanju, da vidimo, kako so se te neumnosti med ljudstvo zaplodile in kako se je mogla ta babja vera vkljub vsemu poduku do današnjega dne ohraniti?

Da so nektere vraže silno stare, smo že vidili. Obče je stari čas napolnjen praznih pravljic in vraž, tudi sicer pametni možaki niso prosti takih neumnost. Pomislimo le, da še celó imenitni rimljanski natoroznanec Plini v svojih spisih pravi, „da meso divjega zajca stori tistega, ki ga povžije, za devet dni ljubeznjivega“ in še mnogo tacega. Tako tudi pripoveduje, da ima kamen „ametist“, vdelan v prstan, lastnost, da tisti, ki ga na prstu nosi, ni nikdar pijan, in ko bi še tako v se vlival. Kako lahko bi se bili prepričali, da je ta bosa, pa verjeli so.

Mislimo si pa zdaj enega naših priprostih kmetičev; ravno gré žito sejat, med tem delom veje jug, žito porata — koj meni, da jug mu je naklonil bogato žetev. Ako se primeri, da prihodnje leto zopet ob jugu seje in mu sad spet lepo porata — koj oznani svojim sosedom zlato resnico: ob jugu sejte, gotovo vam bo poratalo, kakor je meni. Tako, menim, izcimilo se je večidel to babjeverstvo. Bolj ko je taka vraža stara, bolj resnična se jim dozdeva. „Že mojega starega očeta oče so tako ravnali — pravi — bo ja res?“ Kar pa so preddedje govorili, to vsak vé, je našemu kmetu sveta, nepremakljiva resnica.

Poglejmo h koncu še, kaj bi bilo pač storiti, da se te vraže sčasoma populijo in zatarejo?

Kar se tiče nedolžnih vraž, najbolje je, jih pustiti kakor so; pri vedno bolj razširjajoči se omiki bodo prej ali pozneje zginile. Če prazna vera kmetovavcu, ki hoče visok lan imeti, velike korake delati velí, pustimo mu to; če mu nič ne koristi, saj mu ne škoduje. Drugači pa je z vražami, ki zamorejo škodovati. Prazna vera na priliko veleva kmetu, ta in ta sadež na ta in ta dan saditi; dnevi so lepi, dobro bi bilo za setev, al kmet le še pričakuje zapovedanega dné, dokler slabo vreme nastane, ga od dela zadržuje in mu mnogokrat veliko škodo naklone — take vraže se morajo iztrebiti!

Dobro bi bilo, ako bi se med prostim ljudstvom bivajoči gospodje te rečí poprijeli. Naj bi na ravno tiste dni, ktere vraža kot dneve sovražne in nesrečne razglasuje, mnogovrstnih sadežev vsajevali, in priprosto, lahkoverno ljudstvo tako djansko prepričali, da vse to vražno modrovanje je prazna reč. Najbolji in gotovši pomoček pa je brez ugovora poduk, bodi si ustmeno v šolah, ali med ljudstvo raznešen po koristnih, podučnih knjigah ali časnikih. Vedno bolj med ljudstvom razširjajoči se nauk, spoznanje in omika pregnala bo vse vraže, kakor vshajajoče solnce prežene nočne tmine. **A. Z.**

Bandera in grbi obrtniških ali rokodelskih družb.

Navadno imajo obrtniške ali rokodelske družbe svoje zastave (bandera); na njih je namalan grb, kteri pomeni njihove opravila. Tako imajo:

Zdravniki in apotekarji: višnjevo in rumeno bandero; v sredi bandera je namalana tablica, na tablici pa zlata posodica, v kakoršni se zdravila hranijo; njihov patron: SS. Kozmas in Damian.

Peki imajo višnjevo in belo bandero, v sredi je namalana plava tablica, na tablici pa srebrna presta; patrona: Sv. Elizabeta.

Olarji (pivarji): rudeče in rumeno bandero, v sredi rumena tablica, na tablici povezujena olarska posoda, na nji tri zlate pénence; patron: Sv. Florijan.

Bukvovezi: bandero rujavo rumeno. V sredi rumena tablica, na tablici zlate bukve; patron: Sv. Ludevik.

Bukvotiskarji: bandero črno in belo, v sredi bela tablica, na tablici lev z zlato krono na glavi; v krempljih drží dve črne tiskarske blazini; patrona: Sv. Katarina.

Bukvarji: bandero belo-rudeče in rumeno, v sredi pol srebrne pol zlate tablice, na tablici rudeč rak; patron: Sv. Bonifaci.

Vozniki: bandero plavo in zeleno, v sredi zelena tablica, na tablici zlat voz; patrona: Sv. Katarina.

Vrtnarji: bandero zeleno in belo; v sredi bela tablica: na tablici zeleno drevo s koreninami vred; patrona: Sv. Dorotea.

Krčmarji (oštirji): bandero rudeče in belo; v sredi rudeča tablica, na tablici srebrn kozarec, zraven kozarca nekaj srebrnih kruhov. Vrh tega namalano tudi srebrno solnce, luna in zvezde; patron: Sv. Goar.

Strojbarji (ledrarji): bandero rudeče in belo, v sredi rudeča tablica; na tablici dva srebrna strojbarska noža; patron: Sv. Jernej.

Steklarji (glažarji): bandero plavo in belo, v sredi bela tablica; na tablici okno z okroglimi šipami, zraven déščica in steklorez (demant), patron: Sv. Serapion.

Zlatarji in srebrarji: bandero rumeno, plavo in belo; v sredi plava (modra) tablica, na tablici zlat pas; patrona: Sv. Agata.

Lončarji: bandero rudeče in rumeno, v sredi rumena tablica, na tablici rudeč lonec; patron: Sv. Goar.

Strugarji (drakslarji): bandero zeleno in belo, v sredi zelena tablica, na tablici srebrn lovsk rog; patron: Sv. Hubert.

Kovači: bandero črno in belo; v sredi črna tablica, na tablici konjska podkev; patron: Sv. Eligi.

Klobučarji: bandero plavo in črno, v sredi plava tablica, na tablici črn klobuk; patron: Sv. Jakob.

Glavnikarji: bandero rudeče in rumeno, na sredi rudeča tablica, na tablici zlat lepo okinčan glavnik; patrona: Sv. Marija Magdalena.

Kotlarji: bandero plavo-rumeno in rudeče, v sredi plava tablica; na tablici rudeč kotel, kterega dva leva varujeta; patron: Sv. Evlogi.

Krznarji: bandero rudeče s hermelinovo dlako natreseno, v sredi rudeča tablica, na tablici jermen hermelinove kože; patron: Sv. Janez Krstnik.

Cevljarji: bandero rudeče, v sredi bela tablica, na tablici črna moška škornja; patron: Sv. Krišpin.

Krojači (žnidarji): bandero črno in belo, v sredi bela tablica, na tablici srebrne velike škarje odprte; patron: Sv. Janez Ev.

Tesarji: bandero belo in rudeče, v sredi bela tablica; na tablici dleto, sekira in žaga; patron: Sv. Jožef.

Lectarji: bandero rudeče in belo, v sredi plava tablica, na tablici sta dva velika lectarska štruklja; patrona: Marija Devica.

Zidarji: bandero belo rudeče, v sredi bela tablica, na tablici zidarska lopatica (kela); patron: Sv. Janez Ev.

Višnjagorski.

Napredek začetnih ljudskih šol na Tržaškem.

„Šolskemu Tovaršu“ se iz Jelšan naznanja sledeča vesela novica:

„Dragi „Tovarš!“ Marsiktero veselo novico si nam že prinesel; vendar nas še ni nobena tako srčno razveselila, kakor ta le, ki smo jo prejeli 15. sušca t. l. od prečast. tržaškega konzistorija po ukazu našega sl. c. k. deželnega poglavarstva od 22. oktobra 1861, št. 17448/3675, ktere smo že davno željno pričakovali. Ponosno moram reči, da nam gorkejše solnce sije, kakor Vam Krajncom, ker nismo še čuli, da bi bili Vi to dosegli, kar smo mi „tržaški Primorci.“ Blagovoli nam toraj, dragi „Tovarš“, da ti neizrekljivo veselje razodenemo! Veselja so se nam srca tajale in vroče solze utrinjale, ko smo v neprecenljivem ukazu čitali tako-le: a) **Vom Beginne des Schuljahres 1861 auf 1862 ist an allen Trivial-Schulen der Unterricht bloss in der Muttersprache der Lernenden zu ertheilen.** b) Fortgangskataloge, Fleissnoten, Schulzeugnisse u. s. w. sind überall in der Unterrichtssprache auszufertigen. c) In allen Volksschulen wird der Unterricht im Gesange nach Möglichkeit zu ertheilen sein itd. (to je po naše: 1. Z začetkom letošnjega šolskega leta se imajo v vseh začetnih ljudskih šolah vsi nauki v maternem jeziku razlagati; 2) šolski katalogi, šolske spričala se imajo v maternem jeziku pisati, 3) šolarji kolikor je mogoče, naj se peti vadijo itd.) Pri nas se je novi ukaz hipoma spolnovati začel.“ — Tako se piše „Šolk. Tovaršu.“ Pri nas pa še zmiraj pričakujemo takega določnega ukaza — pa ga le ni!

Še nekaj o prestavljanji državnih postav.

Ker je enkrat prišlo v navado, za dokaz, da slovenski narod našega pismenega jezika ne razume in da zanj dosti ne mara, o vsaki priliki pripovedovati in ponavljati, kako namreč slovenski župani slovensko prestavo državnih postav zametujejo in za postave v nemški besedi moledvajo, moramo vendar še enkrat poprijeti besedo o tem, čeravno jo je tudi gospod Černe v svojem tehtnem govoru razložil vsacemu, komur je mar za resnico.

Najpred bodi povedano, da v celi kranjski in ilirsko-primorski deželi se kaj tacega ni nikoli prigodilo, da je ni ondi ne ene občine ali soseske slovenske, ki bi bila za nemške postave prosila ali ktera bi nemške postave iz Dunaja dobivala, marveč da vse prejemajo slovensko prestavo iz Ljubljane in iz Trsta. Ravno to veljá tudi od čisto slovenskih, neponemčenih krajev Štajarskega. Samo iz več štajarskih, unstran Marburga in proti nemški meji ležečih občin so lani in letos prišle na dan in tudi izpolnjene bile takošne želje, zlasti od tega časa sèm, ko se je ondi bila zamesla tista nenárodna, naši prošnji protipostavljena peticija. Ondotne občine tedaj prejemajo zdaj nemške postave. In ravno to se je tudi zgodilo že v letu 1860 po slovenskem Korotanu, kjer so bile po naročilu celovške deželne vlade vse slovenske občine vsaka od svoje okrajne gosposke poprašane, ali hočejo za naprej dobivati nemške ali pa slovenske postave, ker po novi uredbi ni bilo več dopuščeno dajati jim dvojnega teksta, in pri ti priliki se je sam en župan (iz slov. Bleiberga) oglasil trdno za slovenske postave, ki jih tudi sedaj dobiva (natisnjene v Ljubljani), dva druga župana sta hotla imeti nemške in slovenske, pa sta dobila samo nemške, in vsi ostali so se potegnili v odgovorih skoraj enakoglasnih za nemške postave in jih tudi sedaj prejemajo in tako koroška dežela na to stran oficialno ni priznana za nemško-slovensko deželo.

To je cela in edina resnica v ti reči. Večina Slovencov je tedaj za slovenske postave in jih tudi dobiva, le nekteri, — le izjemek jih neče.

Vsak pameten človek naj tedaj sodi, ali gré po večini sklepe delati, ali po izjemi?!

Pomislimo pa še, kakega pravila se mora slovenski prestavljavec postav držati, kaj mu je imeti za cilj in konec? Mar hoče v ti prestavi rabiti tisti ričet, ki se na mejah slovenske okolije sliši povsod drugačen, drugači na laški, drugači na nemški meji? Gotovo ne; marveč držati se mu je lepe, gladke slovenščine, kakor jo rabijo „Novice“ in drugi časniki slovenski, „Drobtinice“ in druge knjige; kakor se razlega s prižnic že večidel po Slovenskem Bogu na čast in priprostemu človeku na veselje, in v ti slovenščini razvijati sodni in sploh opravilni jezik, da bo enkrat mogoče v vsem očitnem življenju dati mu polno veljavo. Kadar se to zgodí, bode že iz gorke sredine slovenstva pritekalo toliko toplote do sedaj ozeblih in malo da ne mrtvih končin, da bodo za slovenstvo zopet oživele. Postave se morajo toraj prestavljati v sedanjem pismenem jeziku, in vsak prijatel resnice, komur v slovenskih rečeh sodba gré, priznal bo tudi in potrdil gotovo, da sedanje slovenske postave so pisane v tisti slovenščini, v kteri toliko razširjene „Novice“ našemu ljudstvu rodoljubje in koristne nauke oznanujejo, da se morajo tedaj, kolikor to dopušča sam zapopadek kake postave, razumeti ravno tako, kakor se razumejo „Novice“, in da če se kje slovenske prestave zametujejo, tega mora krivo biti vse kaj druzega, kakor pa — jezik in njegova revnost.

Da pa bravec kakoršni koli spisek razume, ni dosti, da jezik razume, razumeti mora tudi stvar, ktera se mu pripoveduje. Če ne veš, kaj je to in uno, kako boš razumel, naj se ti dopoveduje slovensko ali nemško, laško ali francozko in kakor si bodi. Če ne veš, kaj je menica ali po nemško Wechsel, — kaj je zemlja pridobljena ali po nemško Ueberlandsgrund itd., — kako hočeš postavo razumeti, naj ti jo pišejo angeljci sami. — Tega pa naši burovži ne razumejo in vpijejo le: Jezik je kriv!

Res je tudi, da med prestavo in prestavo je razloček, in da se more prestavljati bolj ali manj razumljivo bolj ali manj po domače — al prestavljavci postav se kolikor je mogoče držijo pravila, da prestavljajo po domače, vendar ne morejo čisto prezreti izvirnega spisa. Mž.

*

Kratkočasnica.

Sprehod.

Prvega majnika, ob petih zjutraj hitel sem, kar sem le mogel, proti bregu Donave, kamor Dunajčanje radi zahajajo. Šel sem tjè iz dvojnega namena. Prvič — nak, drugič hrepenel sem pomladansko jutro v vsi svoji krasoti vživati, in prvič obljubil sem drago mi Marico iz hiše prijatlove spremiti in se ta dan pod milim nebom ž njo radovati. Otožna misel me prešine, ko vidim okna hiše, kamor sem se bil namenil, na široko odprte; al žalostno gotovost sem še le tadaj zadobil, ko me stara hišna že od dalječ z ne ravno prijetnimi besedami nagovori: „Vse je že sfrčalo. Grdo pač za Vas, da tako lepo priložnost zaspite! Pa saj dandanašnji že ni prave ljubezni na svetu.“ Dobro razumem starko, ter ji stisnem bledo podobo goldinarja v velo roko. Hipoma se je njena srditost v hvaležnost spremenila.

Pol ure potem stopim pred dornbahskim gajem z voza. Po drevoredih je bilo že vse polno našopirjenih gospá in gizdalinov. Čeravno je naravočastje nekterim greh, so vendar semkaj ljudje hiteli naravo vsaki po svoje častiti. Občutljiva mladost se vé tukaj s svojim živim životom ponašati; mož si skuša preteklih srečnih časov spominjati, in siva starost se raduje v mili sapici in prijetnem duhu, ki od vseh strani puhtí. — Te pa, ki sem jez iskal, ni bilo nikjer.

Dalje gredé slišim pred menoj nek parlamentaren glas: „Le za mano! to je edina pot do cilja“. Kmalo zagledam debelega moža, ki je te besede govoril; komaj se je vštric svoje žene dalje pomikal, in čudno se mi je zdelo, da mož, ki je vedno zaostajal, si upa velevati: „Le za mano!“ Hitreje stopim in kmalo stojim pred njim, ter ga ognja poprosim. Pogleda me srpo, ne sicer mojega obličja, ampak mojo opravo od nog do glave in mi gorečo smodko podá. Še zažigam, ko me nagovarja tako-le: „Toliko ljudí gré danes na sprehod, in vendar ne vedó, zakaj?“ — „Zakaj?“ — ponavljam jez, ter mu smodko podam in se zahvalim — „jez menim, da gredó, da bi se pod milim nebom razveseljevali“. — „Veste li, zakaj da sem tako zgodaj vstal in že semkaj prikobacal? Ker danes je ravno leto in dan, ko se je naš parlament (državni zbor) pričel. Jez sem rokovičar B. iz Leopoldovega predmestja, mestnjan že 29 let, in Vam vem vse na drobno povedati, kako se je godilo. Pred nismo imeli ne konštitucije, ne ustave, ne diploma, ne patenta, ne državnega zbora, ne Ogrov, ne prostosti tiska, ne svobode, z eno besedo, nič nismo imeli — zatorej pa danes grém na sprehod, in kdor tega ne storí, je bedak.“

Kaj zlodja, si mislim, ta mož je velik domoljub, pa tudi močno neotesán. Obrnem se k njemu ter ga poprašam: „Dovolite gospod! kaj pa imate že od parlamenta?“ — „Kaj? — svobodo!“ — „Kaj pa je to?“ — „Vse in vse je le svoboda.“

Nisem imel ravno želje po tej skušnji njegovega modrovanja dalje poslušati. Al brž poprime spet mojster besedo: „Moje ime in moj stan veste tedaj; tukaj pa je Katka, moja žena. Zdaj pa Vi nam povejte, kdo da ste? Vsi gremo eno pot, torej gremo lahko skupaj!“ — Udati sem se moral v osodo. — „Ne hitite mi tako“ — povzame čotasti rokovičar spet besedo — „včeraj sem si na naših domačih stopnicah, ki še niso razsvitljene, nogo izpahnil. Pač je grdo, da policija gospodarjev ne sili, da bi stopnice razsvetlovali.“ „Pa, hrabri mestnjan“ — ga zavrnem — „Vi ste mož, ki mu je svoboda čez vse, in še celó v svojih domačih rečeh policijo na pomoč kličete!“ — Kdo se bo z gospodarjem prepiral; policija pa bi lahko pomagala!“

V tem hipu pride neki gospod memo, kterega mestnjan B. ponižno pozdravi. Sune me z roko in pravi: „Ta je brat državnega svetovavca N.“ — „Kaj pa je ta brat?“ — ga vprašam. „Nič, — pa brat je državnega svetovavca N., ki je unidan Poljce in Čehe dobro zdelal. Meni se le čudno zdi, da take ljudí še trpé v deželi; kar na barke bi jih naložili in v Ameriko odpeljali. Tamkaj bi bili najbolj shranjeni, kjer je vsa sodrga skupaj. Le misliti si ne morete, kako se togotim, kadar govor kakega tacega norca berem. Kaj zlodja vendar ima ljudstvo zmiraj s svojim češčino in pa slovenščino, kakor da bi bil še kteri jezik lepši kakor je nemški, v kterem se vendar lahko eden druzega porazumemo. Kakor nor mlatim vselej krog sebe, kadar take národne brkljarije berem.“

„Pač res“ — prične žena njegova — „za norega Te more vsak imeti, kdor tvoje žlobodranje o rečeh sliši, ki ti niso celó nič mar. Popred je bil najpridniši mojster v celem predmestju, zdaj pa si je pijanega čevljarja za tovarša zbral, potrosi neizmerno denarjev za časnike, in naša kupčija gré rakovo pot.“ — „Jezik za zobmí, žena! jaz sem sloboden državljan in ne trpím nobenega upljiva od druzih. Vsak če zopervati! Če ti ni pri meni všeč, pojdi pa drugam, kamor hočeš.“

Žena omolkne. — „Lejte“ — pravi na to mojster z nekakim ponosom — precej je tiho. Ravno tako bi morala tudi vlada storiti s tem, ki ji nasprotuje. Kdor noče, pa naj pusti! Boste le vidili, kako bodo Hrvatje pa Ogri prišli in prosili, da bi jih zopet vzeli. Brez Dunaja so vsi zgubljeni; tukaj zaslužijo svoje denarce. Kako bi bila Lombardija rada zopet naša! Pa je že prepozno!“ — „Kje ste pa to slišali?“ — „V včerajšni Donau-Zeitung-i stojí.“ — „Potlej je pa že res. — Če bi pa vendar Ogri in Hrvatje ne hotli nazaj priti, kje pa bi vzeli denarje, da bi državne dolgove plačali?“ — „Sam Dunaj vse to plača. Nadavku (agio) bi se pač lahko pomagalo. Dnarstvenemu odboru sem ravno tudi svoje misli zastran tega razodel. Pa zdaj ne smem še nič o tacih skrivnostih ziniti.“ — „Nisem ravno radoveden.“ — „Pa Vam vendar le hočem nekaj razodeti. Osnova je prav dolga, pa do zadnjega goldinarja je vse zrajtano. Država vzame obligacije in druge javne papirje nazaj, tiste namreč, ki so v deželi, po polni veljavi, uni pa, ki so zunaj države, naj se pod nosom obrišejo. Pri tem smo mi in finance na dobičku.“ — Kaj pa Vi pravite k temu?“ — „Koliko je že ura?“ — „Kmalo bo sedem.“ „Po tem takem moram hitreje stopati, da svoje družine ne zgrešim.“ — „Polič piva boste vendar le z nami pili“ — pravi tolsti rokovičar — „potlej bomo že tudi mi bolje stopili.“

Dospeli smo do gostivnice. Tudi piva smo dobili; in mojster je zlil nekaj poličev z neznano naglostjo v grlo. Žena njegova pa ga večkrat opominja, naj preveč hudemu duhu ne služi. Pa mojster rokovičar opiraje se na svojo samostojnost in neodvisnost se ni dosti zmenil za zakonsko opominjanje svoje Eve.

„Zadel sem jo“ — povzame spet čez nekoliko časa mojster besedo in se obrne proti meni — „zdaj še le pravo mislim. Treba bi bilo enkrat vse narode avstrijanske v praterju (znano sprehajališče na Dunaji) zbrati, jim piva in klobas dati. Piti bi morali vsi narodi bratovščino med seboj; po tem takem, mislim jez, bi bili vsi prijatli. Pa ne mislite, da jez zato pravim, da bi piva in klobas zastonj dobil; al le vidil bi rad veselje med narodi.“

Take so misli marsikakega Dunajčana o naših političnih zadevah. — Zadosti sem slišal. Plačam in grem.

Ko dalje korakam, slišim glasen smeh. Bila je Marica, ki se je s svojimi tovaršicami radovala. Očitala mi je, zakaj da nisem o pravem času prišel, pa odpustila mi je, ko sem ji dokazal, da nisem kriv. Po „Ost und West“.

Jugoslovensko slovstvo.

* *Nova slovenska slovnica.* Gosp. prof. Anton Janežič priobčuje v svojem „Glasniku“ veselo novico, da prvi oddelek „slovenske slovnice“, ki jo izdeluje za srednje šole, je že toliko dovršen, da ga je razposlal nekterim slovenskim pisateljem v pregled in pretres, preden pride v

natis. Ob enem pa prosi tudi druge jezikoslovce, kterim rokopis njegov zavolj pičlega časa ne more v roke priti, da razodenejo svoje misli vsaj v glavnih vodilih, kterih se je držal pri izdelavi in pa o terminologíi, ktere bolj na drobno razlaga v 6. listu „Slov. Glasnika“. — Ker je za vzajemno reč tudi vzajemne pripomoči treba, smo si svesti, da marljivi gosp. Janežič ni zastonj prosil.

* *Dizionario Tascabile italiano-ilirico* se zove mali slovnik italijansko-ilirski, ki ga gospod Janko Jurašić, kr. činovnik župan. sod. stola izdaja na Reki, in naročilo na to delo sprejema. Slovnik bo obsegal blizo 600 straní. Cena mu je nizka.

* *Cvetje iz domačih in tujih logov* se marljivo natiskuje; prišel je na svetlo že 5. zvezek. Naznanjaje ta zvezek razodeva gosp. izdajatelj Janežič sledeče želje, prevdarka in pripomoči vredne: „Od več straní se nam razodevajo želje, da bi „Cvetja“ vsako leto 12 vezkov prihajalo na svitlo. Res, naše slovstvo bi po tem takem lepo obogatelo, tudi pripravnih del bi ne bilo pomanjkanja: pa dokler ni odstranjen edini zadržek, namreč prepičla materialna podpora, tako dolgo se ne more spolniti ta želja. Oglasilo se je (v Celovcu ali pri bukvarjih) sicer že toliko prejemnikov, da so poplačani vsi tiskarni stroški, ne pa darila pisateljem za njih preveliki trud in delo. Največ podporo je našlo „Cvetje“ doslej med čast. bogoslovci v Gorici, v Mariboru, v Ljubljani in v Celovcu in pa med gimnazijskimi učenci v Novem mestu, Varaždinu in v Mariboru, tudi od čast. duhovne in svetovne gospode na Krajnskem, Koroškem, v Gorici in Trstu mu dohaja precej podpore, iz druzih straní pa le malo ali celó nič. Navdaja nas vendar sladko upanje, da se s časom — v korist naši literaturi — tudi po druzih straněh na bolje obrne!“

* *Slovenski Glasnik*, ki ga vreduje in izdaja gospod Anton Janežič v Celovcu, se na svojem lepoznanskem — podučnem polji vêde tako izvrstno, da je vreden, da ga prebira ne le vsak, ki se šteje med domoljube, ampak tudi tisti, ki še le nekako škili v slovstvo naše in ne verjame, da kaj imamo in kaj znamo. Polletna cena, po pošti prejemanemu, je le 1 gold. 50 kr.

* *Platonove spise* izdaja v hrvaškem jeziku prof. J. V. Kostić v Oséku, ki tudi naročila sprejema na posamesne zvezke po 50 nov. krajc.

* 1. zvezek s 4 pôlami unidan v „Novicah“ priporočane knjige: „*Pojavi iz prirode za pouku prostega naroda* poleg Talijanskoga A. Cima-e izradio C. A. Bakotić“ je prišel na svetlo in se nam je tudi v Ljubljano poslal. Kdor želí to knjigo, naj se oglasi v čitavnici ljubljanski in izroči dnar, da prejme prvi zvezek in zapiše svoje ime za prejem prihodnjih zvezkov. 2. zvezek bo skoro gotov.

Dopisi.

Iz Štajarskega.

V spomin J. P. Vijanskemu

njegovi prijatli.

Komu se je sodba razodela,
Ki odloči bitju čas?
Kdo pregleda čudne Božje dela,
In namen, ki vodi nas?
Tukaj smrt je sinka pokosila,
V tem, ko starček še živí,
Tam na grobu joka mati mila,
V kterem njena hčerka spí.

Tudi mi stojimo na gomili,
Solzno naše je okó,
Ker od nas rojak predragi, mili,
Vzel na veke je slovó.
V zlati dobi svojega življenja
Je usahnil žile vir;
Bratec! Tvoj'ga konc je hrepenenja,
Tvoj'mu srcu dan je mir.

Janko dragi! vsake od težave
V jami mirno se spočí,
Z raja blagoslovljaj sine Slave,
Ki te pozabila ni.
Kjer žaluje zdaj slovenska Vila,
Bode roso jutrno
V kratkem roža na Tvoj grob cedila,
Kakti solzo žalostno! Š.

Od Sv. Bolfenka v Slov. goricah 20. jun. J. M. — Naša sveta, nam po Bogu dana dolžnost je, da ljubimo svojo domovino in slavimo milino njenega jezika. Velik, neobhodno potreben pripomoček, da se materinščina čedalje bolj razvija, pa so knjige. Iz tote zadrege so nam častiti, zavolj svojih velikih zaslug znani gospod in domoljub dr. Muršec, nasnovavši knjižnico, krepko začeli pomagati. Poslali so nam že 160 knjig, ktere marljivo prebiramo. Zato čast komur čast gré!

Iz Istre 14. junija. = Človeku srce veselja poskakuje, ko bere, kako se Slovenci dobro svoje narodnosti zavedujejo in se za njo poganjajo; al pri nas je to vse drugače, ker med Talijani kaj takega še misliti ne smemo, in po besedah slavnega ministerstva je to še le za drugi rod upati. Čudno je to, da se od uradnikov ne terja ostro drugega kot talijansko. Iz tega se vidi, da bo pri nas ravnopravnost jezikov še petdeset let le „pium desiderium“.

Od reške ceste v Primorji 22. rožnika. B. — Naj vam, predrage „Novice“ povemo, da, kakor zdaj pri nas polje in senožeti kažejo, ne nadjamo se dobre letine. Tudi vam sporočimo, da so naš svetli škof g. dr. Jernej Legat 2. dan t. m. iz Podgraj, kjer so birmali in prej še birmance prav natanko v kršanskem nauku pretehtovali, čez Hrušico v Brezovico potovali, kjer so nek med nekterimi farani in učitelji neke zabave vstale. Viši pastir so se hotli sami prepričati, kako in kaj, in so torej sami šolsko mladost po slovenski več časa izpraševali, tako, da so le še pod večer in prav po apostoljsko, to je, peš, in čez visoko goro po blatni in težavni poti jo v Vatovle odriniti mogli, kamor so še le ob 11. uri ponoči dospeli in prenočili, drugi dan so se pa napovedani komisii zastran utemeljenja slovenske kaplanije v Barki pridružili, in se po srečno dovršenem opravilu spet v Trst vrnili. — Še nekaj druzega. O letošnji veliki noči je neki dijak neke primorske gimnazije jo skrivaj v Črnogoro potegnil, nadjajoč se, da ga bo ondi brž boginja „fortuna“ objela, pa mu je namest tega le — „tužna kukavica“ zapela. Želí si spet nazaj v naročje svoje domovine.

V Gorici 14. jun. T-i. — Ker v milih nam „Novicah“ že dolgo nismo nič brali o slovenskih zadevah v Gorici in bi naši prijatli se bati utegnili, da tukajšni Slovenci sladko spanje tolažljivosti spimo, naj mi bo dovoljeno, da v tolažbo vseh prijatlov slovenskega naroda spregovorim obširnejše o tukajšni narodni ravnopravnosti. V ta namen bom govoril najpred o sodníi, potem o kmetiški družbi, na dalje o šolah in zadnjič o čitavnici.

Čeravno gledé na sodnijo národna ravnopravnost Slovencom še ne cvetè popolnoma, se nam v nji vendar kaže, da je slovenski jezik popolnoma ugoden za sodniške obravnave in se čedalje bolj pravice njegove saj očitno spoznavajo. To nam kaže sledeča dogodba. 4. t. m. je bila pri tukajšni okrožni sodnii končna obravnava o hudodelstvu ropa. Obdolženec je bil Slovenec, in ravno tako so bile tudi vse priče — bilo jih je čez deset — slovenske; tedaj ni bilo drugače kakor da opravni jezik biti je mogel in bil je slovenski. Sodnikov s predsednikom vred je bilo pet, med temi so slovensko umeli in govorili predsednik — deželni svetovavec gosp. Mainardis — in dva deželna svetovavca, gosp. Huber in gosp. Cerer, druga dva deželna svetovavca pa, kot rojena Laha, slovensko le umeta, pa slovensko ne govorita. Obravnava se je začela ob devetih zjutraj in je trpela do treh popoldne; zapisniki so se pisali v laškem jeziku, — in to je, kar nam nikakor ni dopadlo. Sicer pa nas je veselilo slišati našega obče spoštovanega rojaka in

vrlega Slovenca gosp. Defacis-a, državnega pravdnika, ki ni bil le med razpravo duša cele sodnije, temuč je tudi izvrstno dokazal v svojem končnem govoru, da slovenski jezik je za uradniško rabo popolnoma pripraven, omikan in olikan. Začel je s temi pomenljivimi besedami: „Mož, ki pred nami danes stojí, obdolžen je, žalibog! hudodelstva razboja ali ropa, ki je do sedaj še neznano bilo po naših lepih tukajšnih slovenskih krajinah....“; govoril je častitljivi gospod čez pol ure s krepko, gladko in vsem razumljivo besedo, in bralo se mu je na obrazu, ko je po vseh kotih zlajšavne okoljšine iskal, da bi, če bi mogel, obdolženca raje zagovarjal kakor tožil, in da s toženjem samo spolnuje sveto dolžnost svojega stanú. — Ginjenega srca poprime zdaj za besedo zagovornik zatoženca, izvrsten in izurjen pravdnik dr. Bizzaro, Rečan po rodu, pa začne v laškem jeziku govoriti tako-le: „Radostnega srca spoznam korak k napredku o narodni ravnopravnosti, kterega smo danes storili s tem, da je častita sodnija slovenski jezik za uradniškega priznala; al ker mi je prišlo to nepričakovano in ker mi ni toliko na tem ležeče, da me razume moj izročenec, marveč na tem, da me razumejo gospodje, ki ga bojo koj sodili, mi ne zamerite, da se še danes ne bodem poslužil slovenskega, ampak laškega jezika.“ Še to moram reči, da je gosp. zagovornik med razpravo priče prav lepo po slovensko izpraševal; zato se nadjamo, da bo tudi mož beseda tega, kar je danes rekel, in da se bo vprihodnjič tudi posluževal slovenskega jezika vselej, kadar bo zagovarjal Slovence.

Ta dogodba nam je živa priča, da častitljivi naš jezik ni le za kmeta vstvarjen, ampak pripraven in sposoben za vsako rabo, opravilo in razpravo.

Tudi goriška kmetiška družba se je začela prav lepo razcvetati in razvijati svoje koristno djanje pod novim in iskrenim predsednikom, ki je občespoštovani g. Claricini in kot deželni svetovavec tudi vreden ud tukajšne okrožne sodnije. Čeravno Lah ume vendar tudi slovenski jezik in mu priznava popolnoma enake pravice kakor laškemu. Da bi narodno ravnopravnost vpeljali in izpeljali tudi v goriški kmetiški družbi, je bil 22. dan preteklega mesca omenjeni gosp. predsednik predložil v občnem zboru predlog, naj bi se kakor v laškem, tako tudi v slovenskem jeziku od kmetiške družbe izdajal mesečni časnik na celi pôli. Ta predlog je bil enoglasno sprejet, in bo kakor slišim, slovenski časnik goriške kmetiške družbe v prihodnjem letu zagledal beli dan. (Konec prih.)

Iz bistriške okolice na Notranj. 17. jun. — kl — *(Nova priča, da tudi Nemec ne razume nemškega pisma iz kancelije, in da Slovencom je treba slovenskih pisem.)* Znano je po bistriških okolicah, da imajo Harije pravdo z Zarečjem zastran neke paše. Ni dolgo, kar so zareški kmetje ovce hariške zarubili. Harijci so šli tožit h okrajni gosposki, naj bi zareški župan ovce nazaj dal, in res spiše sodnik nemško pismo, v kterem ukazuje, naj se zarubljene ovce dotičnim gospodarjem prec nazaj dadó. Zraven pa gosposka še tudi pošlje žandarje. Ko pridejo lastniki ovác in žandarji v Zarečje, pokažejo pismo županu in mu rečejo, da je ukazala gosposka vse ovce hitro nazaj dati. Pa župan kmetom in žandarjem ne verjame, in ker sam nemškega jezika ne razume, hitro nese krčmarju pismo, češ, krčmar, rojen Nemec, popolnoma ume nemški. Krčmar prebere in preduhta pismo, ter pové, da je treba povrniti vse molzne ovce, — jalovih pa ne. Ko hočejo zdaj po sili žandarji ovce vzeti, poprimejo zareški kmetje za puške, — in gotovo bi se bili hudo stepli ali še celó postrelili, ako ne bi se bil k veliki sreči neki človek nameril, ki je prav dobro prebral pismo in jim razložil, kako in kaj. Spričuje li to, da umejo nemški ljudje vsi nemški? Ali povikšujejo nemške pisma med slovenskim ljudstvom vero in udanost do pravice, ako se še celó žandarju ne verjame, ki terja kaj s pismom v roki, ki ga Slovenec ne ume?

Iz Tomina 18. rožnika. Veselega srca sem binkoštne praznike pregledaval nekoliko snopičev slovenskega časnika „Slavček“ imenovanega, ki mi ga je te dní pokazal neki naših dijakov (študentov), ki v Gorici v šolo hodi, rekši, da ga izdajajo goriški petošolci vsak teden enkrat. Prebiraje lepe spise v „Slavčeku“ mi je srce veselja igralo in prepričal sem se iznova, da vesela prihodnost mile naše domovine le stojí na mladini naši. Ako šolska mladost tako vrlo napreduje, kmali ne bo mogel nobeden reči, da nimamo za šole in kancelije pripravnih mož. — Iz Gorice čujemo veliko veselih rečí, da se pravica godí naši narodnosti; al kakor nikjer ni medú brez pelina, tako tudi tukaj ne. Že po ukazu, da se imajo vse slovenske vloge brez vseh over sprejemati in kolikor se dá tudi v ravno tem jeziku rešévati, je c. kr. okrožna sodnija goriška nekemu kmetu iz našega okraja po slovensko napravljeno pogodbo, ktero je bil tej c. kr. uradnii s prošnjo vpisa v zemljiške bukve izročil, nazaj poslala in z dekretom od 5. aprila 1862, št. 1898 terjala, da se mora v laški ali nemški jezik prevoditi, in je tirjala z dekretom, na kolek pisanim, kterega je moral kmet po njenem zahtevanji „exoffo“ povrniti! Naj sodi po tem vsak sam, kako deleč smo še od toliko zaželjene in toliko nam potrebne ravnopravnosti, ki bode le tedaj pri nas resnica, kadar po novi organizacii se bodo ces. službe po okrajnah in zlasti na Primorskem le takim možém podelile, ki imajo prikladne lastnosti, dobro voljo in pravično željo zadostovati ljudstvu v tem, kar mu po vsej pravici gré.

Iz Novega mesta 20. rožnika. Šmarski. — Bridka zguba je zadela v sredo večer novomeške dijake in nam vsekala rane krvave v domoljne srca. — Tista nemila žena, ki je pokosila pred kratkem vrlega našega rojaka Vijanskega, vzela nam je tudi nadepolnega sodijaka L. Engelman-a, ki se je v svojih spisih imenoval „Nožarjev“. Da je bil rajnki priden delavec na polji národnega slovstva, spričujejo nam mnogi lepi spisi, ktere nahajamo v raznih slovenskih časnikih. Mnogo blaga pa v vezani in nevezani besedi je še v rokopisu, ki je pri sl. vodstvu tukajšne gimnazije začasno shranjeno. Milo je donela pri pokopu iz čilih grl naših pevcov pesmica: „Jamica tiha“.... Strohnele bodo sicer tvoje kostí, o tovarš, al nam ne bo zginil iz srca blagi tvoj spomin! — S temi vrsticami se nam iz Novega mesta naznanuje smrt domoljubnega mladenča, kteremu v spomin tudi dijaki ljubljanske gimnazije, kterih tovarš je v prejšnih letih bil, po g. Okiškem stavljajo sledečo nadgrobnico:

Spominek na prijatlov grob.

Razširjala je pomlad divnost svojo,
Razlegal se nebeške slave glas,
Ker aleluje don je dušo mojo
Povzdigal nad rumene zore kras.
In — segel sopet sem v desnico tvojo,
Predragi! v tvojo — več te ni pri nas! —
Pomladi dvojne žarki so sijali.
In dvojni glasi srcu slast dajali!

Na mlado cvetje drage domovine
Upirala sva radostna očí,
Zidati svitle gledala grajšine
Na ravnem polji zlatih kdaj nam dní —
Krog njih, na premlajene nam ledine
Kak blagoslov bogat nebo rosí:
Tam — djala sva — se blago dá živeti,
Po njih ne jenja srce hrepeneti.

Na reve sva sedanje pozabila,
Ki naji stiskajo in mili dom,
Verige trde nagloma drobila,
Kot suhi les viharjev močnih lom;
Presvitla luč je žarke nama lila:
Kdo vé, za njo da brž privriska grom
Kar sladki upi urno so zidali,
Kdo vé, alj bojo boljši dnevi dali?

Naprej veslam, v daljave duh me vodi,
Še vabi stavljen v domišlii svet —
Alj kod, prijatel, ladja tvoja hodi,
Ki hotel z mano trgati si cvet? —
Sovražni, zapeljivi, ostri prodi,
Končali vožnjo ste najlepših let!
Rosí oko naj v tamne globočine,
Za tabo gledam v jasne visocine.

Tedaj počiva, pridno djanje tvoje,
Miruje um! — Samoten jaz stojím,
Zaprtega te v grobu pesem poje;
Da v grobu si? — Alj čujem, ali spim?
Da sklenil mlado si življenje svoje?
Dà! sklenil si — Bogú te izročím,
Mileje solnce naj te tam obsije, —
Zavetje sprejme lepše domačije!

A. Okiški.

Iz Ljubljane. 16. t. m. je tukajšna zdravilska družba imela svoj drugi shod pod predsedništvom c. k. deželnega zdravniškega svetovavca gosp. dr. Šrott-a. Gosp. primari dr. Fux je zboru pokazal 7 let starega fantiča, kteremu je levo roko pri ramnem sklepu srečno izsnel. Fantič je nekega dne igraje se zamotal v mlinsko kolo, ki mu je levo roko zgrabilo in tako strlo, da je snet pritisnil; če bi mu ne bili snetjave roke odrezali, bi bil fantič mogel umreti; tako pa je spet dober, le leve roke nima. — Tudi dva kamna tako velika kot golobje jajca je pokazal gosp. doktor, ki ju je nedavnej v tukajšni bolnišnici nekemu možu iz scavnega mehurja pobral, prerezavši mu mehur od strane. — Gospod sekundari dr. Mader je popisal neko prečudno scavnično pijavko (Urinfistel) in pokazal dotični anatomični preparat. — Gosp. asistent Cepudar je popisal hudo višnjelíco (Cyanose) nekega ravnorojenega deteta, ki se malokterikrat primeri in je odtod izvirala, da v spodnji tretjini srčnega medstenja je bila luknja. — H koncu je dež. zdravniški svetovavec gosp. dr. Šrott svoje skušnje razodel v dokaz, da je kolera nalezljiva bolezen. Čeravno je govor njegov več kot celo uro trpel, je bil vendar od konca do kraja tako mikaven, da ga je vse rado poslušalo. — V tej seji je bilo tudi enoglasno sklenjeno, naj družba zahvalnico podá gosp. dr. Karolu Vesel-u, c. kr. okrožnemu zdravniku, za lepo darilo zdravilskih bukev, s kterimi je ustanovil družtveno bukvarnico. 21. dne t. m. mu je posebna deputacija izročila to zahvalno pismo, ktero je visokočastiti in res tudi visoke častí vredni domoljubni gosp. doktor ginjenega srca sprejel.

— Procesije sv. Rešnjega telesa so se v četrtek in nedeljo slovesno obhajale, čeravno vreme skozi in skozi ni jim ugodno bilo. Da lepo petje veliko povzdiguje cerkvene svečanosti, to je znano vsakemu; našim gosp. bogoslovcom pod vodstvom gospoda Riharja gré pa še posebna čast in hvala, da z izvrstnim petjem miloglasnih Riharjevih pesem povzdigujejo slavo Božjo tako, da se ne bojimo očitno reči, da nikjer se ne sliši kaj takega. Že večkrat bi bili radi pohvalili divno petje g. bogoslovcov naših; al ni se nam spodobno zdelo, cerkvene opravila trajati na oder očitnosti; pri tej priliki pa, ko so se pesmi njih razlegale javno po ulicah mestnih, ne moremo se zdržati, da bi po mnozih nam razodetih željah ne dali očitne hvale, komur hvala gré, in da ne bi ponavili žive resnice, da Rihar naš je v cerkvenem petji osnoval čisto novo dobo. Ker že o petji govorimo, naj še to povemo, da so vsakemu domoljubnemu srcu tudi kaj dobro déle lepe slovenske pesmi, kterih zložitelji nam niso vsi znani in ki jih je prepevala pobožna množica za procesijo tako, da še celó nekteri tistih, ki trančajo vedno le o „deutschthum-u“ na Krajnskem, so te dni skesani svoje pomote na prsi svoje trkali, ko razun latinske pesmi niso slišali nobene druge kot domače slovenske. Kdo je za procesijami šel, ne bomo na drobno popisovali, in tudi ne, ali so s topovi ali z možnarji strelali; to pa smo naprošeni bili popraviti, da se je dopisniku „Laibacherce“, kteremu se o cerkvenih zadevah rada kaka pomota vrine, spet v nedeljo to naključilo, da so mu pohlevni „možnarji“ doneli na ušesa kot „Kanonensalven.“

— Kar so špekulativni Francozje prevzeli dunajsko-tržaško železnico, se je nekako živejše gibanje na nji začelo. Ne le posamni ljudje se vozijo gledat Trst in njegovo morje in medpotoma obiskavat našo postojnsko jamo, ampak cele družbe se zbirajo na to pot, ker jim vodstvo železnice prav po ceni prepušča vožnjo. Tako je prišlo o binkoštih na enkrat okoli 600 Dunajčanov, pretekli petek okoli 1200 Ogrov iz Pešta; za celo pot v Trst in nazaj se plača le po 12 gld. Če toliko gostov na enkrat kam pride, pričakujejo — kar je čisto naravno — da jih sprejmejo prijazno; al vsa druga se je godila v petek in pondeljek Ogrom v Ljubljani. Sila veliko mestjanov je v petek dopoldan šlo na kolodvor, da bi vidili Ogre, ki so prišli k nam in v Trst v gostje; vendar ni nobeden smel blizo; razpostavljene straže so branile to. Ljubljančani so hudo godrnali zatega voljo, in kamor si prišel v petek, bilo je govorjenje o tej prečudni prepovedi, ktere nobeden ni zapopadel; Ogri sami pa so po vrnitvi iz Trsta toliko bolj tožili o nepriljudnosti ljubljanski, ker so bili od Tržačanov tako prijazno sprejeti. Včeraj nam je „Laibacherca“ na korespondencijo „Triesterce“ uganjko te zastavice prinesla, rekši, da ni policija iz „politischer Tendenzriecherei“ kolodvora zaprla, ampak da se je to zgodilo le po ukazu oskrbništva kolodvornega, ktero je hotlo Ljubljančane k Ogrom še le po kosilu spustiti, da bi jim med kosilom na poti ne bili.“ Naj je bil Peter ali Paul, kdor je tako „galantarijo“ za Ogre imel: dosti čudno je to, da v Trstu vladuje druga postava kakor v Ljubljani, in da se nedolžni Ljubljančani raznašajo zdaj po svetu, da so nepriljudni, kar smo na svoje ušesa slišali v nedeljo zvečer. Kako različno so ljudje ugibali ta naš „Ausnahmszustand“, po kterem ni smel noben domač na kolodvor, kaže nam sledeči razgovor. Neki magnát ljubljanski prikorači po dunajski cesti proti Slonovi gostivnici; tù ga ustavi znanec njegov: „Kaj tudi tebe je „firbec“ nesel Madjarom naproti?“ — „Se vé da, pa nismo smeli blizo.“ — „Saj sem vedil, da Slovencov, ki so napol Hrvatje, ne bojo pustili k Ogrom zato, da bi se ne — stepli. Saj vendar „Presso“ bereš, pa si še tak palček v politiki!“ — V nedeljo zvečer pa, ko so Ogri iz Postojne nazaj prišli, so se razkropili po mestu, da je vse mrgolelo po nekterih gostivnah in kavarnah, in povsod so Ljubljančanji prijazno stregli prijaznim gostom. — V saboto spet gre velika množica Dunajčanov v Trst in Postojno.

— Našega trgovca gosp. Edmunda Terpin-a je nenavadna sreča obiskala, da je z Esterhazijevo srečko (lozom) za 40 gold. dobil 40.000 gold.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. *(Iz državnega zbora).* Zbornica poslancov je pretekli teden pretresala stroške armadne za leto 1862. Veliko se je sèm ter tjè govorilo; nazadnje je obveljal predlog odborov, po kterem se je za to leto za vojaščino dovolilo 135 milij. in 300.000 gold., in tedaj le 8 milijonov odbilo od predloga ministrovega, kteri je rekel, da čez ta znesek nikakor ne more zmanjšati armade. Dalje je obveljal predlog: naj se vladi izreče silna želja, da bi na diplomatični poti skusila laške zadeve gledé na naše cesarstvo tako poravnati, da ne bo treba tolike armade zmiraj na nogah imeti. Ker se vojaki iz Laškega pregnane modeneške vlade vzdržujejo z avstrijanskim dnarjem, so ti stroški izbudili velik hrup, da to ni treba, da bi mi še tujo armado plačevali; minister Rechberg je zagovarjal te stroške, rekši, da Modena je dežela, do ktere ima Avstrija v 3. rodu dedinsko pravico in da je vojvoda modeneški edini bil med zavezniki, ki je Avstrii zvest ostal v nesreči; nazadnje je obveljal predlog: naj se za letos še plača vsaki mesec 70.000 gold. za to armado, ako namesto avstrijanske

službo opravlja; za prihodnje pa naj nehajo ti nepotrebni stroški. Tudi zavolj cesarskih žebcarjev in kobilstev, ki državi toliko stroškov prizadenejo, da država za nje več plačuje kakor za šole, se je vnela huda borba, ki se je s tem sklepom končala: naj se žebcarstvo in kobilstvo skozi in skozi prenaredí, da se stroški pomanjšajo kakor je potreba v sedanji dnarni stiski. Dalje so se pretresale velike penzije, ki jih vživajo tudi taki oficirji, ki bi še lahko služili, — neugodno preskrbovanje in nakupovanje živeža za vojake in konje po zakladavcih in špekulantih, — vojaške učilnice, ki več znašajo kakor učilnice civilne itd.; naposled je bilo še sklenjeno: naj vlada armado tako osnuje, da v mirnih časih ne bo za leto in dan več kot 92 milijonov gold. za njo treba. Tudi o stroških za ces. ladije in morsko armado so bili razgovori živi. Potem ko so govorili nekteri, da Avstrije moč obstojí v armadi na suhi zemlji, nikakor pa na morji, so drugi zagovarjali potrebo, da imamo tudi na morji veliko moč; nazadnje je obveljal odborov predlog: naj se za letos dovoli 5 milijonov in 965.000 gld., za napravljanje ladij pa 7 milijonov in 200.000 gld., in pri tem so se dodale spet nektere želje in nade, kakor ima državni zbor navado, da svoje sklepe omehčuje z željami in nadami. To se je godilo pretekli teden v zbornici poslancov. — Zbornica gosposka je začela 20. t. m. posvetovanje o dnarstvenih sklepih, ki so ji iz zbornice poslancov v roke prišli; začela je s stroški ministerstva ces. hiše in unanjih oprav. Odbor je nasvetoval, naj se sprejmejo zneski po nasvetu zbornice poslancov, pa nektere njih želje naj se še bolj omehčajo, in po nobeni ceni ne more se pripustiti, da bi se od plače rimskega poslanca in predsednika nemškozvezne vojaške komisije kaj odbilo. Pri tej priliki se je gospod Anton grof Auersperg sprehajal v svoji mu toliko priljubljeni misli, naj se Avstrija združi z Nemčijo in z edinjeno močjo naj doženete ljudski blagor in ljudsko svobodo; potem tudi Madjar ne bo hrbta kazal Nemčii in Slovani ne bojo več rekli, da nimajo na Nemškem nič opraviti, — dalje se je potegnil za višo plačo rimskega poslanca, ker rimska vlada je velika cerkvena vlada z 200 milijoni dušami in tedaj mora poslanca imeti prve vrste, — in nazadnje je o konkordatu rekel, da konkordat je postava, pogodba in dogovor: vse troje ob enem; postave pa se dajo prenarediti in ravno tako pogodbe o dogovorih pogodnikov. — Na to je nadškof dunajski kardinal Rauscher besedo poprijel in se najprej tudi temu ustavil, da bi se od plače rimskega poslanca kaj odbilo; potem je zagovarjal svetno oblast papeževo, ki se opira na ljudsko pravo, in če tudi v prvih 700 letih po Kristusu niso papeži imeli posvetne močí, so bili takrat drugi časi; nazadnje pa je rekel, da, ako bi se v mirniših časih, kakor so sedanji, konkordat trezno pretresal, se bo vidilo, da ne bo velikih prenaredb potreba. Govorili so še drugi gospodje; pikali so nekteri na zbornico poslancov, kako da se upa tako predrzno postopati o dnarstvenih zadevah, ne gledé na to, da zbornici poslancov gré o dnarnih (davkovskih) rečeh prva beseda; grof Anton Auersperg je z rahlo besedo zagovarjal veljavo zbornice doljne, in sklenili so potem ta oddelek, kakor je bilo gori rečeno. Zastran deželnega premoženja je, kakor v zbornici poslancov dr. Toman, v zbornici gosposki se grof Anton Auersperg potegnil, ki ga je leta 1809 francozka vlada tadanjim krajnskim deželnim stanovom vzela in potem nobena vlada jim ga nazaj dala. Minister Schmerling je obljubil, da se ta zadeva bode Tirolcom, Koroščom in Krajncom kmali rešila. Ker je pri tej seji že tako malo gospodov pričujočih bilo, da jih je predsednik mogel loviti, sicer bi ne mogel zbor veljavnega sklepa storiti, bo gosposka zbornica spet do konca tega mesca imela — praznike.

— Veliko se je te dni govorilo o tem, kadaj bo konec državnega zbora na Dunaji in kadaj se bojo začeli deželni zbori. Vladni časnik „Donauzeitung“ tem govoricam odgovarja to-le: Ni res, da se bo državni zbor tako kmali razpustil; državni stroški in dohodki za leto 1863 se bojo še temu zboru v pretres in sklep izročili; deželni zbori se bojo še le mesca novembra (listopada) začeli in ne bojo le malo tednov trpeli, ampak tako dolgo, da bojo mogli vse svoje važne opravila, kterih je veliko, zložno dognati.

— Ministerstvo dnarstva z razglasom od 16. t. m. oklicuje, da se bojo od 23. do 26. t. m. spet podpisi prejemali na obligacije z loterijo od leta 1860, kterih se bo izdalo za 16 milijonov in 600.000 gold., — obligacije za 100 gold. se prodajajo po 94 gold.

— Vesela novica se ponavlja, da se zdravje presvitle cesarice spet boljša.

— Škofje, ki so bili v Rimu, pridejo 26. t. m. nazaj.

Česko. Kako se Čeh, naj je kmet ali gospod, zaveda svoje narodnosti, kažete očitno in celemu svetu v izgled spet dve volitvi za ondašnji deželni zbor; pri obeh sta bila dva iskrena Slovana izvoljena in sicer v Visokem Mitu prof. Šembera enoglasno, v Litomišlji pa fajmošter Jindra z veliko večino glasov. — V Pragi je vrednik „Narod. Novin“ dr. Greger zavolj nekterih sostavkov, ktere je sodnija krive spoznala motenja pokoja in javnega šuntanja, obsojen na 4 mesce v ječo in zgubo 1300 gold. Vsa polna ljudí je bila sodnija in ulica krog in krog tisti dan, ko je imela mu sodba oklicana biti in dr. Greger in zagovornik njegov dr. Klaudi sta mogla pričujoče prositi, naj mirni bojo, kakor koli izpade sodba, ker to je le sodba prve sodnije, zoper ktero je še pritožba mogoča. In množica ju je ubogala; zunaj sodnije na ulici pa so hotli obsojenega in zagovornika sprejeti s slava-klici; al da se ogneta vsakemu hrupu, sta se po stranski poti domú podala. Zdaj pa pošiljajo iz mest in kmetov vredniku milovavne pisma, in kakor „Hlas“ pravi, hočejo kmetje zložiti tistih 1300 gold., ki imajo zapasti kazni od vrednikove kavcije.

Angležko. Iz Londona. Sodniki so o razpostavljenem blagu sklenili svojo razsodbo in 15. t. m. oklicali, kdo prejme svetinje in pohvalne pisma.

Srbsko. Iz Belgrada. 15. dne t. m. so se vnele tukaj take silne homatije, da vse druge novice niso nič proti temu, kar se zdaj tukaj godí. Sovražtvo, ki že dolgo tlí med Srbi in Turki na tihem, je spremenilo se v očitni boj, za kterega konec zdaj še nobena živa duša ne vé. 15. dne t. m. zvečer je neka turška straža umorila srbskega fanta; na to se je vnel krvavi boj, ki je trpel celo noč, dokler se ni turška armada umaknila v trdnjavo, iz ktere je potem začela bombe metati v mesto in jih tako dolgo metala, dokler ni francozki konsul se zoperstavil (protestiral) temu bombardovanju. Od vseh straní je vrelo srbsko ljudstvo iz kmetov v mesto; Avstrijanci so se na 4 ladijah odpeljali v Zemun; kaj se dalje tam godí, se nič prav ne zvé, ker telegraf je kmalo — omolknil. Kneza ni bilo domá, ker je potoval po deželi in se je še le 17. t. m. vrnil v Topčider. Da bo težko upokojiti po ljutih Turkih silno razkačeni narod srbski, je gotovo. Ako se pomisli, da tudi Črnogorci in kristjanski Bosnjaki in Hercegovinci ustajajo zoper Turka, je očitno, da se pripravljajo tù velike politiške zadrege, v kterih bo tudi Avstrija imela posla dovelj.

Rusovsko. Iz Petrograda. Poslednji čas se je tù pripetilo toliko požigov, da se po pravici misli, da prekucijna skrita stranka povžiga ljudem nalašč hiše in vžiga s tem nezadovoljnost zoper vlado. Tudi v Moskavi je bil 9. t. m. velik požar. Car in carica darujeta pogorelcom kar moreta, in ostre kazni so oklicane za tiste, ki jih zasačijo v tem hudodelstvu.

Popravek. V poslednjem listu na 208. strani 13. vrstici odzgorej namesto Fleišmanovo beri Riharjevo.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**